

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

IJVER

En hij (Jehu) zeide: kom met mij mee, aanschouw mijn ijver voor den HEERE.

2 Kon. 10 : 15 N.V.

Vele ware gelovigen zullen in die dagen, vóór en tijdens Jehu's regering met verlangen uitgezien hebben naar wederkeer tot God in het Noorderrijk Israël.

Het stond er niet zo best voor in die Noorder-kerk: het was begonnen met eigenwilligheid, met beeldendienst en 't was uitgelopen op afgoderij, op de Baäls-dienst.

Het ging van kwaad tot erger met de kinderen van Efraïm.

De godsdienstige situatie was als volgt:

Allereerst: de Baäls-dienst, ingevoerd door koningin Izebel en officieel erkend en bevorderd tijdens de regering van Achab. Er werd een altaar en een heiligdom voor de Baäl opgericht in Samaria.

En als Achab dood is, is deze afgodendienst nog springlevend. Wel is Joram, Achab's zoon, niet zo goddeloos als zijn vader, maar onder zijn regering staat nog „in volle glorie” 't heiligdom van de Baäl in de hoofdstad. En Izebel, de verbeterde verdedigster van deze afgoderij, leeft nog in Joram's dagen.

Vervolgens was er nog de dienst van Beth-el.

Dat was de dienst bij de gouden kalveren, een godsdienst, waarbij men de HEERE nog wel wilde dienen, maar op eigen manier, anders, dan de HEERE bevolen had.

Deze godsdienst van Jerobeam was eigenlijk de oude nationale eredienst van het Noorder-rijk. In Beth-el stond het staatsheiligdom. Dat was dus eigenlijk „de oude vaderlandse kerk”.

En de aanhangers van deze „nationale” godsdienst waren fel gekant tegen de „buitenlandse” Baäls-dienst.

In de derde plaats waren er groepjes onder leiding van Elisa.

COLLECTEN

De collecte is een stroom, die van onder het altaar Christus, in Gods Kerk uitbreekt en zich uitstort in de gemeente; een stroom, waarin de levende Kerk openbaar wordt, en die zoo rijk, zoo mild moet zijn, dat alle stoffelijke behoeften, die openbaar worden, er uit kunnen worden vervuld.

Maar daarom teekenen ook niet alleen de centen de ellende en schande der Kerk, maar evengoed de dubbeltjes van de meergegoeden.

Mannen en vrouwen, die goed hun brood hebben, moeten het toch eens beproeven, in de eenzaamheid zo'n klein dubbeltje in het vlakke van hun hand te leggen en voor het aangezicht Gods, en het dan hoorbaar te zeggen: „Heere, dit geef ik nu op den dag des Heeren, opdat de armen geen gebrek hebben!”

SIKKEL

Dat waren de profetenscholen.

Maar niet alleen behoorden daar de ware profeten des HEEREN bij, doch ook wel andere vromen, die dan samenkwamen om het Woord des HEEREN te horen.

Van heinde en ver kwamen de gelovigen om te luisteren naar de boodschap des HEEREN, zoals b.v. de boerenvrouw uit Sunem (2 Kon. 4 : 22—25) en de man uit Baäl-Salisa (2 Kon. 4 : 42—44). Zij waren de „afgescheidenen” in het Noorder-rijk, die niet alleen de Baäls-dienst meden, maar ook 't officiële nationale heiligdom in Beth-el voorbij liepen.

Zo was de toestand in 't Noorder-rijk.

Wat moest dat worden? Er was haast geen gehoorzaamheid meer aan het Woord des HEEREN, er kwam geen wederkeer tot God.

Maar dan, ineens, als een wervelwind, verschijnt Jehu ten tonele! In een dolle rit stormt hij van Ramoth, waar het leger was, naar Jizreël, hij doodt Joram, laat Izebel te pletter vallen, vervolgt Ahazia van Juda, roeit Achab's geslacht uit.

De bevolking van het tien-stammen-rijk is volkomen verrast door de snelle opeenvolging der gebeurtenissen: Jehu maakt „schoonschip”!

De vromen zullen toen vooral reikhalzend uitgezien hebben naar echte reformatie.

Ook Jonadab, de zoon van Rechab, is de zuivering der kerk door Jehu ter ore gekomen.

We lezen in Jerem. 35, dat Jonadab een streng, radicaal man was, die zijn geslacht afscheidde van de verderfelijke Baäls-dienst en van de wufte stadscultuur: terug naar de tenten, geen landbouw, geen luxe.

Jonadab zag 't verderf in de „kerkelijke wereld” van zijn dagen.

Zou er nu verandering komen met Jehu's optreden?

Als Jehu op weg is van Jizreël naar Samaria ontmoet hij deze Jonadab.

En dan neemt hij Jonadab bij zich op de wagen en zegt: „Kom met mij mee, aanschouw mijn ijver voor de HEERE”.

Voor „aanschouwen” kunnen we ook vertalen: „met genoeg aanschouwen”, „er van genieten”.

„Kom mee, Jonadab, dan zal ik u mijn ijver tonen en daar zult u toch van genieten: weg met de Baäls-dienst”.

Leek 't niet prachtig? Was Jehu niet vol ijver? Zou er reformatie komen?

Het leek geweldig. En Jehu meende 't zo goed.

En hij was ook buitengewoon ijverig. Maar 't was geen echte reformatie.

Zeker, Jehu verdelgde Achab's huis en roeide de Baäls-dienst uit. En dat was goed. Daarom prees de HEERE hem zelfs.

Maar Jehu ijverde niet echt voor de HEERE en voor Zijn Woord en Zijn kerk.

Hij week niet af van de zonde van Jerobeam, vs 29 en 30.

Hij was vol ijver voor zijn eigen kerk.

Hij was buitengewoon fel, maar dan voor „zijn vaderlandse kerk”.

Hij bleef een „nationalistische officier”, die niet veel van de „afgescheiden dominé's” moest hebben (zie 2 Kon. 9 : 11)

Wel heeft hij in een nationalistische partijstrijd de anti-nationale Baäls-dienst opgeruimd, maar hij luisterde niet naar het Woord des HEEREN, dat toen toch nog verkondigd werd.

Hij boog niet waarachtig voor 's HEEREN Woord, hoewel hij zeide: zie mijn ijver voor de HEERE.

UIT DE INHOUD:

Ijver	C. S.
Zullen we de Here vrezen?	H. J. J.
Dooyeweërds bezoek aan Westminster (II)	J. M.
De ontfermingen Gods (II)	W. B.
De kabinetscrisis	H. C. S.
Rondom de voetbalpool (II)	J. M.
Boekbespreking	H. J. J.
Persschouw	C. V.
Kritische krabbels	Frater
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

Hij zag de kerk als des konings heiligdom (Amos 7 : 13), hij ging niet vergaderen met Elisa, met de afgescheidenen in die dagen, hij zag de kerk niet als Gods kerk en daarom is heel die felle zuivering op niets uitgelopen.

„Zie, aanschouw mijn ijver voor Jahweh!”

Ja, ja, maar we moeten er terdege op letten wát voor ijver of 't is. Is 't echte ijver voor Gods Verbond en woorden (Elia) óf: partijstrijd (Jehu)?

Laten we ook Hosea 1 : 4 lezen in dit verband: Hosea moet z'n eerste kindje Jizreël noemen. Waarom Jizreël?

„Want het zal niet lang meer duren of Ik zal de bloedschuld van Jizreël bezoeken aan Jehu's huis”.

't Bloed van Jizreël? Naboth's bloed? Dat bloed was toch al gewroken door de HEERE door middel van Jehu?

Ja, maar Jehu heeft wraak genomen voor zichzelf, onheilig, voor zijn kerk, voor zijn partij, maar niet voor de HEERE én Zijn Woord. Daarom neemt de HEERE de bloedschuld van Jizreël en legt die nu op Jehu's huis.

Calvijn schrijft bij Hosea 1 : 4: „Dit is een merkwaardige Schriftuurplaats; want zij toont aan, dat het niet genoeg is, ja, dat het van generlei gewicht of betekenis is, dat men zich eervol gedraagt tegenover de mensen, behalve, wanneer men daarbij een eerlijk en oprecht hart heeft”.

Laten we opletten! Partij-mensen kunnen fèl en hard zijn en uitwerpen met nietsontziend fanatisme!

We hebben 't „aan den lijve” ondervonden! Synodes zeiden in 1943 en volgende jaren: gehoorzamen aan ons formuletje en anders: er uit. Toen velen smeekten: Stel toch uit, 't is immers oorlog, was 't antwoord: neen, gehoorzamen óf er uit.

Men zag de kerk niet meer als kerk van God.

Welnu, als wij veroordelen, dat de synodes in 1943 en volgende jaren de kerk tot hùn partij maakten, laten wij dan zelf ook vuurbenuwd zijn voor partijschappen en partijijver. Als wij er dan verkeerde praktijken op na gaan houden en fanatiek gaan uitsluiten en uitzuiveren, dan moeten we er maar niet vreemd van opzien, als God ons Zijn toorn laat gevoelen!

Mocht de HEERE opstaan en Zich ontfermen!

Mocht er steeds meer echte ijver komen, voor Zijn kerk!

C. STAM.

Zullen we de HERE vrezen?

Bij de wisseling van Oud en Nieuw schreef ik een artikeltje over Psalm 130 : 3 en 4: „Zo Gij, HERE, de ongerechtigheid gadeslaat, Here, wie zal bestaan? Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt”. Toen ik het nog eens nalas bleek me, dat deze laatste woorden „opdat Gij gevreesd wordt” niet aan de orde gekomen waren. Wellicht is het goed nog eens na te denken over de betekenis van de vrees des HEREN voor heel het leven.

Psalm 130 leert ons, dat God de zonden vergeeft, opdat we Hem zouden vrezen. Als Hij een streep door onze schuld haalt, dan doet Hij dat niet, opdat we nu maar verder in de zonde zouden voortgaan. Ik heb wel eens mensen ontmoet, die er zo over dachten. Ze dachten klein van Gods toorn en klein van de zonde. Met de strijd tegen de zonde maakten ze ook geen ernst. Dat ze zondig waren en zonden deden ontkenden ze niet. Maar dat was zo erg niet, want: even „biechten” en dan was het weer in orde. En bij een volgende gelegenheid was er weer vergeving, enz. enz. Dat is een levenshouding, die de HERE haat. En wie zó gemakkelijk over des mensen zonde en de toorn Gods denkt kent de HERE niet en kent zichzelf niet. Hij vreest God niet op de rechte wijze.

Wat is dat dan, de HERE op de rechte wijze vrezen? Is er dan ook een vrezen, dat God niet behaagt? Ja, er is een vrezen, dat Hem niet behaagt. Ook de heidenen vrezen voor hun goden. Ze hebben angst voor hen. Want die goden zijn grillig en griezellig. Men kan er alleen maar bang voor zijn. Ze schijnen er lust in te hebben de mensen kwaad te doen. Ze zijn geen vaders, maar tyrannen. Ze spelen hun spel met de mensen en men weet nooit wat ze in hun schild voeren. Ze zijn totaal onbetrouwbaar. Daarom doen de heidenen hun best door allerlei offeranden en ceremoniën de goden wat gunstig te stemmen. Maar men weet nooit of het waarlijk helpen zal. Daarom neemt men ook allerlei toverkunsten te baat waardoor men meent aan de grillen der goden te kunnen ontkomen. Maar in het diepst van het hart blijft de voortdurende angst, dat men niet genoeg gedaan heeft of de juiste middelen niet gekozen heeft om de grillen der griezellige goden te ontgaan. We kunnen bij heidenen dus wel spreken van vrees voor de goden, maar deze vrees is slaafs. Ze gelijkt op de angst die een slaaf had voor een wrede meester, die er altijd maar weer met de zweep op los kon slaan. Paulus spreekt van deze levenshouding als een „geest der dienstbaarheid tot vrees”. Rom. 8 : 15.

Maar ook onder het volk des HEREN kan een vrees voorkomen, die niet de rechte is. We lezen in Jes. 29 : 13: „Want de HERE heeft gezegd: Daarom dat dit volk tot Mij nadert met zijn mond, en zij Mij met hun lippen eren, doch hun hart verre van Mij doen en hun vrees, waarmede zij Mij vrezen, mensengeboden zijn die hun geleerd zijn”. Het kon gebeuren, dat de Israëlieten nog wel de overgeleverde inzettingen onderhielden. Ze kwamen wel in de Tempel en brachten wel hun offeranden en vierden nog wel hun vierdagen. Maar hun hart gaven ze niet aan de HERE. Uit „gewoonte of bijgelovigheid” deden ze nog wel hun „godsdiensplichten”. Maar ze braken niet met hun zonden en wandelden niet in de wegen des HEREN. Daarom behaagden hun godsdienstige handelingen de HERE niet. We lezen in Jesaja 1, dat de HERE zat is van hun offeranden en dat Hij geen lust heeft aan het offerbloed. Hij heeft een afkeer van hun reukwerk en Hij mag hun nieuwe maanden en sabbatten en vergaderingen niet. Zelfs als zij hun handen in gebed voor Hem uitbreiden verbergt Hij zijn aangezicht, want hun handen zijn vol bloed. En dan volgt er in vs 16: „Wast u, reinigt u, doet uw boze daden uit mijn ogen weg; houdt op kwaad te doen; leert goed te doen, tracht naar recht, houdt de geweldenaar in toom, doet recht aan de wees, verdedigt de rechtszaak van de weduwe”. Dááruit zal blijken, dat hun hart recht door God is. Bij de rechte vrees des HEREN behoort dat men wijkt van het kwaad en breekt met de zonde. Als ze dat doen, dan zijn ze de HERE welkom.

Ze mogen komen zó als ze zijn, met hun zonden en gebreken. Maar ook met belijdenis van hun ongerechtigheden. Daartoe roept de HERE op met de heerlijke woorden uit Jesaja 1 : 18vv.: „Komt toch en laat ons samen richten, zegt de HERE; al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol. Als gij gewillig zijt en luistert, zult gij het goede des lands eten; maar als gij weigert en weerspanning zijt, zult gij door het zwaard worden verteerd, want de mond des HEREN heeft het gesproken”.

In de rechte vrees des HEREN zitten verschillende elementen. Met dit woord wordt aangeduid o.a. de indruk, die de openbaring van Gods macht maakt op het volk Gods. God is de Heilige, die hoog verheven is boven alle schepselen. Hij is de Machtige bij wie vergeleken volken zijn als een druppel van een emmer en een stofje van de weegschaal. Als Abraham als voorbidder optreedt voor Sodom dan zegt hij: „Zie toch, ik heb mij onderwonden (d.i. ik heb mij verstout of ik heb het gewaagd) te spreken tot de HERE, hoewel ik stof en as ben”. Gen. 18 : 27. Abraham gevoelt, dat hij om zo te zeggen in het niet verdwijnt als hij nadert tot de hoge God. Als Psalm 33 eerst gezegd heeft: „Door het woord des HEREN zijn de hemelen gemaakt en door de Geest zijns monds al hun heir. Hij vergadert de wateren der zee als op een hoop, Hij stelt de afgronden schatkamers”, dan volgen deze woorden: „Laat de ganse aarde voor de HERE vrezen, laat alle inwoners van de wereld voor Hem schrikken. Want Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er”.

Maar vooral is er in de Schrift sprake van vrees als de HERE zijn toorn openbaart. Want de HERE kan toornen over de zonden der mensenkinderen. Die toorn des HEREN wordt vergeleken met een alles verterend vuur. Of met een storm, die alles wat tegenstaat wegvaaft. Welk schepsel zou voor die toorn kunnen bestaan? Psalm 76 roept uit: „Gij, geducht zijt Gij; wie kan bestaan voor uw aangezicht, wanneer uw toorn ontbrandt? Uit de hemel deed Gij het oordeel horen, de aarde vreesde en werd stil, toen God opstond ten gerichte om al de ootmoedigen op aarde te verlossen”. De goddelozen krimpen weg van schrik als de HERE in natuurrampen zijn toorn toont of door zijn vreselijk ingrijpen in de geschiedenis der volken zijn grimmigheid openbaart. Maar niet alleen de goddelozen, doch ook de vromen kennen de schrik des HEREN. Denkt maar aan Psalm 90: „Want wij vergaan door uw toorn, door uw grimmigheid worden wij verdelgd; Gij stelt onze ongerechtigheden vóór U, onze heimelijke zonden in het licht uws aanschijns... Wie kent de sterkte uws toorns en uw verbolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt? Leer ons zó onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen”.

Zit er dus in het woord vrees soms het element van schrik en beving en diep ontzag voor de mogendheid des HEREN, meestal komt het in de Schrift voor als **kinderlijke eerbied voor de hemelse Vader**. Zó treffen we het ook aan in Ps. 130: „opdat Gij gevreesd wordt”. Waarom zullen wij de HERE vrezen? Omdat Hij ons vergeving heeft geschonken. Omdat Hij ons heeft liefgehad en ons met Zijn weldadigheid en trouw heeft omringd. Duidelijk komt dat uit bijv. in Deuteronomium hoofdstuk 10, waar we in vs 12 lezen: „Nu dan, Israël, wat eist de HERE uw God van u, dan de HERE uw God te vrezen, in al zijn wegen te wandelen en Hem lief te hebben en de HERE uw God te dienen met uw ganse hart en met uw ganse ziel”. Waarom ze de HERE zullen vrezen wordt gezegd in vs 15: „Alleenlijk heeft de HERE lust gehad aan uw vaders, om die lief te hebben, en heeft hun zaad na hen, ulieden, uit alle volken verkoren, gelijk het te dezen dage is”. En dan nog eens in vs 20: „De HERE uw God zult gij vrezen, Hem zult gij dienen en Hem zult gij aanhangen en bij zijn Naam zweren. Hij is uw lof en Hij is uw God, die bij u gedaan heeft deze

grote en vreselijke dingen, die uw ogen gezien hebben. Uw vadersen togen af naar Egypte met zeventig zielen en nu heeft u de HERE uw God gesteld als de sterren des hemels in menigte”.

We zullen de HERE vrezen als kinderen des verbonds en als onderdanen van het Koninkrijk Gods. We zullen God vrezen, omdat Hij ons genade heeft bewezen in Christus Jezus onze Here. Het Evangelie, de blijde boodschap van Jezus Christus is de bron van de rechte vrees des HEREN. Als Paulus zegt, dat het Evangelie een kracht Gods is tot zaligheid, dan betekent dit, dat de blijde boodschap een kracht is tot een wandel in de vrees des HEREN. Als we geloven in de Here Jezus worden we bang voor de zonde. Dan gaan we die haten en er voor vluchten. Dan gaan we er tegen strijden in de kracht van de Heilige Geest, die ons is gegeven.

De rechte vrees des HEREN heeft niets met angst of wanhoop te maken. Ze wordt in één adem genoemd met vertrouwen en met liefhebben en met aanhangen van God. In Nehemia 1 : 11 is sprake van knechten des HEREN, „die een welgevallen hebben aan de vrees van uw Naam”. De berijming van Psalm 25 : 6 is zakelijk volkomen schriftuurlijk: „Wie heeft lust de HEER te vrezen”. De rechte vrees en de rechte liefde tot God horen bij elkaar. Wel staat er in I Joh. 4 : 18: „Er is in de liefde geen vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees uit; want de vrees houdt verband met straf en wie vreest, is niet volmaakt in de liefde”. Maar daar hebben we onder „vrees” niet te verstaan de echte vrees des HEREN, maar angst en bezorgdheid. Zouden kinderen Gods, die hun hemelse Vader liefhebben geen eerbied hebben voor hun Vader en zouden zij niet met heilige zorgvuldigheid toezien, dat ze niets doen wat Hem mishaaft? Zouden ze Hem, die hun zo oneindig veel heeft vergeven, niet eren en dienen met godvruchtigheid?

Allen die dit lezen zullen hiermee wel van harte instemmen. Maar zullen ook allen in dit jaar, dat voor ons ligt, God vrezen? Dat spreekt niet vanzelf. Het kan voorkomen, dat we instemmen met de Schriften en dat we wel voor waar houden wat daar allemaal geschreven staat, terwijl toch in de praktijk van het leven weinig of niets van de vrees des HEREN blijkt.

Hoe komt dat eigenlijk? Waarom is er zulk een gebrek aan oprechte vrees Gods? Waar ze ontbreekt daar ontbreekt ook de liefde tot God. Daar ontbreekt ook het oprechte geloof. Daar ontbreekt ook de rechte schuldbelijdenis. Daar ontbreekt ook de kennis des HEREN. Daar ontbreekt eenvoudig alles, wat tot de dienst des HEREN behoort. Daar is „de dood in de pot”.

We weten allen wel van de bekende onderscheiding van de Catechismus: ellende, verlossing, dankbaarheid. Dat zijn drie „stukken”, maar die drie zijn één. Er zijn kringen waar men veel over de ellende klaagt, maar als daar van de vrees des HEREN niets blijkt, dan is dat voos gepraat. Daar zijn ook gemeenschappen waar men alleen maar oog heeft voor de verlossing, maar als daar van de vrees des HEREN niets blijkt, dan is ook dat spreken van verlossing ijdele taal. Zullen we de HERE vrezen?

Dat zullen we als we het leven en de zaligheid buiten ons zelf in de Here Jezus zoeken en vinden. Als we geloven met het hart en belijden met de mond dat we het eigendom van Christus zijn, die ons kocht met zijn duur bloed. Als we rijk zijn in Zijn genade, dan zullen we onze gebreken en zwakheden betreuren en belijden. En dan zullen we „lust hebben tot de vrees van Gods Naam”. En dan zullen we het goed hebben in dit jaar. Want de HERE heeft rijke beloften gegeven aan wie Hem vrezen. Ze zullen gezegend zijn. Het zal hun welgaan. Het oog des Vaders zal op hen zijn. Die beloften golden niet slechts voor het oude volk Gods, maar die gelden nog voor de Kerk des HEREN.

„Welzalig ieder, die de HERE vreest, die in zijn wegen wandelt. want gij zult eten de opbrengst van uw handen welzalig gij, het zal u welgaan”.

Ps. 128 : 1 en 2.

H. J. JAGER.

Dooyeweerd's bezoek aan Westminster

II

In ons eerste artikel schreven we over de opleidingsschool voor predikanten te Philadelphia, Penns., in de Ver. Staten. Nu over Dooyeweerd's bezoek aldaar in oktober j.l.

Als we de Westminster Theologische Hogeschool zien als de voortzetting van het oude Princeton, namelijk wat betreft de gereformeerde traditie, zoals we de vorige keer daarover schreven, dan is het goed om even op te merken, dat aan het oude Princeton ook nederlanders geweest zijn om lezingen te houden. Bedenkt dat niemand minder dan Abraham Kuyper zijn bekende Stonelezingen over het Calvinisme dáár heeft gehouden en dat Herman Bavinck er zijn voorlezingen over de Wijsbegeerte der Openbaring heeft gehouden, dan is Dooyeweerd in die lijn, of liever Westminster zet die oude lijn voort, wanneer het een nederlander als Dooyeweerd, die in de internationale calvinistische wereld zeker een bekende figuur mag worden genoemd, laat optreden. Het mag zeker een uitzondering op de regel heten, dat buitenlanders daar spreken en óók, dat ditmaal niet een theoloog maar een jurist en een wijsgeer uit het buitenland daar werd genodigd. Westminster wil misschien zijn, zoals Norman Shepherd in de Presbyterian Guardian, het uitdrukte „de dynamische eenheid in de nieuwe wereld van twee nationale tradities, de Schots-presbyteriaanse en de Nederlands-gereformeerde”.

In de Presbyterian Guardian van 15 november troffen wij een artikel aan van genoemde Norman Shepherd over het bezoek van Dooyeweerd. Voor een groot gehoor van hoogleraren en studenten heeft prof. Dooyeweerd gesproken in drie lezingen over „de noodzakelijke vooronderstellingen van het wijsgerig denken”.¹⁾ Voorzitter van de samenkomsten was prof. C. van Til, de apologet van Westminster, bekend onder ons door o.a. zijn werk over het Barthianisme en zijn geschriften over de algemene genade. De schrijver van het artikel in de Presb. Guardian zegt, dat het duidelijk werd, dat Dooyeweerd zou willen, dat de christelijke theologie en filosofie zichzelf zouden bevrijden van de laatste resten van het natuur-genade-schema. In de loop van de lezingen werd duidelijk verklaard waarom het noodzakelijk was, dat een christelijke filosofie van meetaf moet beginnen zonder zichzelf aan te sluiten bij vroegere niet-christelijke filosofische concepties óf deze niet-christelijke concepties te transformeren voor eigen gebruik, gelijk het Rooms-Katholicisme in het bijzonder, maar ook vele protestantse denkers gedaan hebben. Niet dat deze concepties niet kritisch waren, maar ze waren niet kritisch genoeg. Filosofische stelsels wedijveren met elkaar in criticisme teneinde te komen tot de diepste waarheid, welke kan worden gevonden omtrent de wereld, maar over het algemeen falen zij in het doordringen tot juist de vóóronderstellingen waarop al hun pogen is gebaseerd. Dat wil zeggen, zij falen in het vinden van het dogma van de autonomie van het theoretisch denken. Dit dogma van de autonomie van het theoretisch denken is de idée, dat de mens zichzelf, zijn omgeving, zelfs God, kan begrijpen, zonder dat hij afhankelijk is van enig ding dat hem van buitenaf gegeven is. Dit onbestreden dogma van de autonomie van het theoretisch denken leidt onvermijdelijk tot verabsolutering van sommige aspecten van de werkelijkheid. Onder deze verabsoluteerde aspecten der werkelijkheid worden andere aspecten onder gebracht. Op deze wijze vinden we de oorsprong van de afgodische „-isme's”, als historicisme, psychologisme, logicisme en dergelijke.

Of het in de kringen van Westminster verstaan is wat Dooyeweerd wil? We weten het niet. De schrijver in de Presb. Guardian heeft de bedoeling van D. wel begrepen geloven we, maar hij is geen bewijs dat allen het hebben begrepen.

Hij vertelt ook dat Dooyeweerd een populaire lezing heeft gehouden in de Calvary Church, Glenside, op vrijdag 3 oktober over het belangrijke onderwerp: Wie is de mens? Hier had de prof. de gelegenheid om sommige van zijn fundamentele opvattingen tamelijk helder en krachtig uiteen te zetten. Er was veel waardering, zegt de schrijver. Dat bleek

bij de gelegenheid tot het stellen van vragen. Maar de volledige instemming ontbrak, zo merkt de schrijver op. Dat bleek ook bij het uurtje voor de vragen.

Die instemming ontbrak voor wat betreft het punt van het Woord Gods, als ik goed begrijp wat de schrijver daarover zegt. Dooyeweerd had gesproken over de noodzakelijkheid van het gegrepen worden door de Woordopenbaring Gods. Van de noodzakelijkheid van het „stil blijven” opdat God moge spreken; want zodra de mens begint te spreken, zwijgt God. Vanuit de hoorders kwam toen de vraag of dit Woord van God kon worden vereenzelvigd met de Bijbel. Dooyeweerd's ontkennend antwoord schiep toen enige verwarring. Maar, zegt de schrijver, dat is verklaarbaar uit het feit dat Dooyeweerd naar zijn eigen zeggen, geen theoloog was, maar een filosoof.

Ik weet niet of het alleen daaruit te verklaren is.

Ik betwijfel dat. Mogelijk misverstand. Het is vaak heel moeilijk om elkaar recht te verstaan, vooral wanneer men van verschillende delen van de aarde komt, elk met eigen traditionele visie's en aanpak. Mogelijk toch ook nog wat anders dan misverstand.

In deze lezing kwam óók uit, dat Dooyeweerd het traditionele dualisme lichaam-ziel verwerpt. Hij leert, dat het „ik” of het menselijke „ego” tijdelijk functioneert in de onderscheidene aspecten van de tijdelijke werkelijkheid. De onderscheiden functies mogen worden vernietigd, hetzij de biologische functie hetzij de analytische functie, maar het „ik”, het menselijk „ego”, hetgeen de bijbel het hart noemt, hetgeen boventijdelijk is, ofschoon niet eeuwig in de zin waarin God eeuwig is, kan niet worden vernietigd. In deze zin mogen we van onsterfelijkheid spreken. Ook bij dit punt ontbrak de volkomen instemming. Uit de vergadering werd opgemerkt en uiteen gezet, dat op dit punt de prof. geen recht had laten wedervaren aan al de bijbelse gegevens met betrekking tot dit punt van de onderscheiding tussen lichaam, ziel en geest. Dat op dit punt de overeenstemming en de instemming ontbrak verwondert ons niet. Ook bij ons zou lang niet iedereen over deze vragen op dezelfde manier denken als prof. Dooyeweerd. Het laatste woord is daarover nog niet gezegd.

We constateren hier in het voorbijgaan even dat Dooyeweerd niet in overeenstemming blijkt te zijn met een van de uitspraken door de generale synode van 1942 gedaan inzake de substantialiteit van de menselijke ziel.

De ontfermingen Gods

(II)

Ja, de apostel gebruikt inderdaad krachtige verzekeringen om de liefde voor zijn volk te betuigen. Hij beroept zich zelfs op zijn gemeenschap met Christus en op het getuigenis van de Heilige Geest.

Men heeft gezegd, dat Paulus' woorden hierdoor de kracht van een eed krijgen. Zoals wij, als we een eed zweren, de almachtige God tot getuige aanroepen, zo zou Paulus hier de Heere Jezus Christus en de Heilige Geest tot getuigen roepen om de waarheid van zijn woord te bevestigen.

Nu geloof ik, dat dit niet juist is. De woordkeus van Paulus wijst in een andere richting. De apostel wil dit zeggen: wanneer ik spreek over mijn verdriet om het Joodse volk, dan praat ik maar niet alleen over mijn eigen sentimenten en gevoelens: neen, dan spreek ik in de gemeenschap met Christus. Dan getuig ik niet slechts van wat er in mijn hart omgaat, maar dan geef ik tegelijk het getuigenis van de Heilige Geest door.

Ik spreek maar niet van mijn verdriet, maar Christus spreekt dóór mij van Zijn verdriet. Ik getuig maar niet van mijn voortdurende smart, maar de Geest getuigt mét mij van Zijn voortdurende smart.

Ik spreek de waarheid, ja ja, maar ik doe dat in Christus, als instrument van Christus. Het is mijn voortdurend hartzeer, o zeker,

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Utrecht
Drs H. R. Rookmaaker, Leiden
Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging:

Drs J. F. J. Lamet Antilopelaan 2, Geldrop, post Eindhoven

Deze z.g.n. substantialiteit is onhoudbaar op zijn standpunt. Het is mij niet bekend in hoever deze problemen in Westminster tevoren al of geen aandacht hebben gehad.

Dat een nederlander als Dooyeweerd heeft gesproken in de gebouwen waar men zo trouw de gereformeerde schriftuurlijke wijsheid zoekt, is op zichzelf een reden van verheuging. Wij voor ons hopen, dat vooral onze mensen van het amerikaanse continent zich niet afzijdig zullen houden van Westminster. Ik denk aan de Can. Geref. Kerken. Ze „zitten” daar met het vraagstuk van de opleiding voor wat de toekomst betreft. Laat ze toch Westminster niet vergeten. En laat ze niet volstaan met een oppervlakkig contact. Laten de broeders daar zich ook niet laten leiden door beperktheid van blik in deze zaak van kerk en opleiding. Dat zou grote schade kunnen betekenen voor vele jaren.

J. MEESTER.

¹⁾ Ietwat grappig en leerzaam voor ons is, dat de schrijver van het artikel in de Presb. Guardian opmerkt, dat de prof. zijn lezing hield met „een zwaar accent maar in verstaanbaar en correct engels”. O, wij nederlandse polyglotten.

immers overeenkomstig Zijn eigen eeuwige wil, dat bijna gans Israël verloren gaat? En wie heeft Zijn wil wederstaan? God zal er niet om treuren, als Zijn praedestinatiesluit verwerkelijkt wordt, ook in de verdoemenis van bijna geheel Israël.

Maar dit is lasterlijke taal: Gods lastering. Zo is de Heere niet. Onze God is anders dan het beeld dat onze bedorven fantasie en een bedorven dogmatiek van Hem hebben gemaakt. Onze God hunkert naar de zaligheid van Zijn volk. En de Heere heeft er verdriet van, een voortdurende pijn in Zijn hart, als Zijn kinderen zich van Hem afkeren. Want Christus, **Die ons de Vader heeft geopenbaard**, Christus, Die ons Gods Ráád(!) heeft geopenbaard, Christus, Die in alle dingen nu precies het beeld van Zijn Vader is — Hij heeft geweest over Jeruzalem. En als Paulus spreekt van zijn verdriet, dan komt dadelijk de Heilige Geest getuigen: ja, zo is het nu ook bij Christus. Zo'n voortdurende smart heeft Hij nu ook terwille van Zijn broeders.

Wilt u het bewijs? Nu dan, wat Paulus niet kon doen, dat heeft Christus wel gedaan: terwille van Zijn broeders, Zijn verwanten naar het vlees, is Hij de eeuwige verdoemenis ingegaan, is Hij een vloek geworden in Gods oog, opdat gans Israël de zegen Gods beërven zou.

En daarom kan de Heere nu nog te meer aan Israël de vraag stellen die Hij reeds vroeger gesteld heeft door de mond van Jesaja: Mijn volk, wat was er nog voor u te doen, wat Ik misschien verzuimd heb?

Ja, met recht kan de Heere deze vraag stellen. Want overweldigend veel schatten en rijkdommen heeft de Heere aan Zijn volk geschonken. Al deze weldaden worden door Paulus in één woord samengevat: zij zijn Israëlieten, kinderen van Israël. U weet, dat Jacob deze naam ontving tijdens zijn worsteling bij Pniël. Die naam betekent: vorst Gods, want, zo zei de engel des Heeren, gij hebt u vorstelijk gedragen met God en met de mensen en ge hebt overwonnen. Kinderen van deze vorst Gods, prinses en prinsessen zijn dus de Joden. We komen later (bij vers 6) nog nader terug op de betekenis van deze naam.

Want Paulus gaat nu eerst opsommen de weldaden die de Heere aan Israël heeft geschonken. En nu moet u erop letten, hoe in al

die weldaden de onverdiende genade des Heeren openbaar wordt.

Daar is eerst de aanneming tot zonen. Wij moeten hier denken aan wat de Heere door de dienst van Mozes zegt: Mijn zoon, Mijn eerstgeborene is Israël. Dat zegt de Heere in Egypte, in de kraamkamer van het volk Israël. En u hoort in deze woorden de trots van een man die pas vader is geworden: dit is mijn zoon, mijn eerstgeborene. Ja, maar de Heere zegt het, wanneer Israël een ellendig slavenvolk is dat gebukt gaat onder de tyrannie van de Egyptische drijvers. De Heere zegt het, wanneer Zijn zoon, Zijn volk, er allermint aantrekkelijk uit ziet. Hij heeft dit volk geadopteerd, toen het er allerellendigst aan toe was.

Dát heet gadeloze ontferming....

Daarom sluit hierbij onmiddellijk aan: hunner is de heerlijkheid. Daarmee wordt niet bedoeld, dat er aan Israël zelf iets heerlijks of aantrekkelijks was. Paulus heeft het oog op de heerlijkheid des Heeren, waarover in het Oude Testament zoveel wordt gesproken. Dat was de openbaring van de majesteit Gods, die in een wolk- en vuurkolom meetrok door de woestijn en die later in de tabernakel en de tempel zichtbaar was.

De Schrift spreekt hierover zo fijn. Bijv. in Ezech. 16. Daar tekent de profeet de ellendige toestand van Israël in Egypte. Het was toen als een pasgeboren baby, onmiddellijk na de geboorte te vondeling gelegd. Er was niemand die naar dit hoopje mens omzag. De baby lag te trappelen in zijn vuil. Maar toen is de Heere gekomen en heeft Zich over dit kind ontfermd; Hij heeft het gewassen en gekleed en toen het ouder werd, heeft Hij het prachtige sieraden gegeven en de kostelijkste spijzen. En dan zegt de Heere: daarenboven ging van u een roep uit onder de heidenen om uw schoonheid, want die was volmaakt door Mijn heerlijkheid, die Ik op u gelegd had.

Het geheim van Israëls schoonheid en aantrekkelijkheid ligt dus in de heerlijkheid des Heeren. Dat kleine armzalige ellendige volkje werd allereerst gerespecteerd vanwege de majesteit Gods. De heidenen hebben voor Israël gebeefd, omdat de heerlijkheid des Heeren bij hen was.

Dát heet gadeloze ontferming....

Baarn.

W. BORGdorFF.

DE KABINETSCRISIS

De kabinetscrisis is opgelost — zo zegt men. Zijn, nu H. M. de Koningin de in de gegeven situatie enig juiste maatregelen nam, ook alle vragen opgelost die rondom deze crisis zijn gerezen?

Welke zijn nu de eigenlijke oorzaken van dit incident?

Niemand zal toch kunnen geloven dat dit veroorzaakt werd door het aannemen van de motie-Romme.

De vraag liep eenvoudig hierover of de verhoging van de belastingen voor twee jaar gehandhaafd zou worden, terwijl na één jaar zou worden bezien of verlaging mogelijk was, zoals de socialisten wilden, of dat men nú de verhoging voor één jaar zou verlengen en dan zou beslissen of deze opnieuw een jaar zou voortduren, zoals Romme en de niet-socialisten voorstelden.

Men kan toch werkelijk niet in ernst menen, dat hier zulke grote verschillen bleken te bestaan, dat een conflict tussen regering en volksvertegenwoordiging onvermijdelijk was.

Kwam het dan door het slechte humeur van Mr Burger, zoals Prof. Oud schertste? Of door de slechter wordende verhouding tussen de Partij van de Arbeid en de andere „regeringspartijen”? Of was het de teleurstelling van de Partij van de Arbeid, dat haar wensen door de Regering te weinig werden vervuld?

Dit alles heeft een grote rol gespeeld. Voor al dit laatste.

Toch zouden ons, wanneer we hierbij blijven stilstaan, de dieper liggende oorzaken verborgen blijven.

Nederland koos na de bevrijding van het Napoleontische juk en het herstel van zijn onafhankelijkheid de regeringsvorm van de

constitutionele monarchie. Deze werd in 1848 belangrijk gewijzigd. Thorbecke omschreef deze regeringsvorm als de zelfstandigheid der monarchische regering met onbepaalde parlementaire verantwoordelijkheid der ministers, vrij gekozen volksvertegenwoordiging zelfstandig naar eigen inzicht en oordeel besluitend, zonder enige band met de kiezers, de algemene wetgeving gezamenlijk met het monarchisch gezag uitoefenend, maar zonder deelneming aan de uitvoerende macht, wier werking zij door middel van de ministeriële verantwoordelijkheid controleert.

De kernpunten van dit regeringsstelsel zijn de (tegenwoordige) artikelen 112 en 56 van de grondwet: de wetgevende macht wordt gezamenlijk door de Koning en de Staten-Generaal uitgeoefend; de uitvoerende macht berust bij de Koning.

Groen van Prinsterer, Kuyper, Fabius en Colijn hebben de grondwet van 1848 steeds aanvaard als uitgangspunt om langs wettige weg tot een hervorming van onze staatsinstellingen naar antirevolutionaire beginselen te geraken.

Fabius wees er echter indertijd reeds op dat de volgorde: Koning-Staten-Generaal niet willekeurig maar principiëel was.

Inderdaad, in deze constitutionele verhouding tussen Koning en Volksvertegenwoordiging is enerzijds de juiste gezagsuitoefening door de Koning gesteld en anderzijds de goede weg gevonden waarlangs het volk zijn invloed op de regering kan uitoefenen.

Voor zover wij in de Schrift lijnen kunnen vinden voor de verhoudingen in het staatkundig bestel beantwoorden deze regelingen daaraan.

Het spreekt wel vanzelf dat dit dualistische stelsel — dit in tegenstelling met het Engelse monistische stelsel — waarbij regering en

volksvertegenwoordiging principiëel zijn gescheiden, maar waarbij toch alleen door de samenwerking van die twee de wetgevende macht kan worden uitgeoefend, wel eens in de praktijk moeilijkheden geeft. Niet altijd is het even gemakkelijk wederzijdse bevoegdheden en rechten juist af te bakenen.

Toch kan gezegd worden dat dit stelsel vele jaren bevredigend heeft gewerkt.

Reeds enkele jaren voor de tweede wereldoorlog zien we echter duidelijk dat de verhouding tussen kabinet en volksvertegenwoordiging gaat veranderen; er komt een wijziging die Prof. Mekkes eens kenmerkte als een stille revolutie.

Sommigen zeggen wel dat deze niets anders was dan een normale ontwikkeling van het parlementaire stelsel, maar wij menen vol te moeten houden dat hier, naast een evolutie, een geruisloze revolutie in gang was van grote omvang en dat Prof. Mekkes het juist zag.

Die wijziging in de verhoudingen was allereerst merkbaar in de verzwakking van de rechtstreekse invloed van de volksvertegenwoordiging.

Met name komt deze enerzijds zelf hoe langer hoe meer onder de invloed van andere vertegenwoordigende lichamen als de vakbeweging e.d., maar anderzijds vloeien de verantwoordelijkheden van de Koning, en de Ministers met die van haar steeds meer ineen, zeer tot haar nadeel.

Over dit laatste gaat het nu.

Reeds aanstonds na de bevrijding in 1945 trad een kabinet op, dat enige tijd de samenwerking met de Staten-Generaal niet op prijs stelde. Latere kabinetten deden bij een verschil met de Tweede Kamer telkens het „onaanvaardbaar” horen, waarop de Tweede Kamer zwichtte voor de regering.

Van het gezamenlijk uitoefenen van de wetgevende macht was derhalve weinig sprake meer.

Dit zou echter niet mogelijk zijn geweest, indien niet reeds lang het parlementaire stelsel hier te lande — evenals elders — innerlijk verzwakt was.

Sommigen menen dat dit een gevolg is van het ingewikkelder worden van de vraagstukken die zich voordoen. Hierdoor zouden de leden van de Staten-Generaal minder dan vroeger in staat zijn om de voorgestelde wetten en maatregelen te beoordelen en daarom zouden zij steeds meer hun verantwoordelijkheid op de regering moeten overdragen, omdat deze een geheel apparaat tot haar beschikking heeft om een juist inzicht in de problemen te verkrijgen.

Toch is deze verklaring niet toereikend, omdat ze uitgaat van een verkeerd uitgangspunt. De taak van de volksvertegenwoordiging is niet een doublure van die der regering, maar heeft een eigen karakter, dat bepaald wordt door het wezen van de volksvertegenwoordiging. Hiermede is echter niet ontkend dat deze doublure-politiek — het mede-regeren — die in de jaren vóór de tweede wereldoorlog duidelijk te bemerken was niet deze reacties heeft te voorschijn geroepen.

De fout zit o.i. hierin dat men geen goed inzicht had en heeft in het eigene van de taak van de volksvertegenwoordiging.

Anderen menen weer dat door de evenredige vertegenwoordiging deze algemene verzwakking van het politiek bewustzijn en van het parlementaire stelsel is ontstaan. De crisis in de democratie beperkt zich inderdaad niet tot de Staten-Generaal. Neen, allereerst vindt deze plaats bij de kiezers, die het rechte gezicht op hun positie tegenover de regering missen en die in de gekozen afgevaardigden steeds meer hun lasthebbers zien. Maar de vraag blijft klemmen of de Staten-Generaal nog leven uit het volle besef van hun roeping en in het bewustzijn door God met een eigen verantwoordelijkheid te zijn bekleed.

De Tweede Kamer probeerde nu de verloren invloed te herwinnen door middel van integratie in het kabinet. Boette zij zelf aan rechtstreekse invloed in, zij trachtte zich te redden door indirecte invloed in de minister-raad.

Zo ontstond die on-nederlandse, die in-constitutionele practijk bij de kabinetsformaties. De angst van elke politieke partij dat zij in het kabinet numeriek te weinig personen of te weinig portefeuilles of „sleutelposities” zou verkrijgen. Candidaat-ministers en departementen kregen bepaalde waarde-coëffici-

ciënten en zo verkreeg iedere partij een gewogen gemiddelde, evenredig aan het aantal kamerzetels.

De plechtig bezworen grondwet moge dan al zeggen dat de Koning ministers benoemt en hen ontslaat naar welgevallen, in feite zijn ministersbenoemingen resultaat van een weinig verheffend touwtrekken van de politieke fracties, die de door hen afgevaardigde ministers beschouwen als bruggehoofden van hun fracties in de ministerraad.

Men moet hier niet tegenwerpen, dat voor de gezamenlijke uitoefening der wetgevende macht door de Koning en de Staten-Generaal, overleg en samenwerking nodig is. — Uiteraard, niemand zal dit ontkennen. Maar dit overleg zal dan toch moeten geschieden met eerbiediging van ieders zelfstandigheid.

De verhouding Koning, Ministers en Staten-Generaal werd daardoor geheel scheef getrokken. De belangrijkste taak van de Tweede-Kamer werd in deze nieuwe toestand het samenstellen van een kabinet.

Het kabinet mag dan nu wel veel beslissingen nemen en een grotere macht uitoefenen dan vroeger, het moet zich er echter goed van bewust zijn dat het eigenlijk een élite uit de Tweede Kamer vormt en het een verkleinde, maar wel getrouwe copie van de Tweede Kamer dient te zijn en is.

Vandaar de voorliefde voor de brede basis.

De Ministers zijn niet meer dienaren der Kroon, maar dienaren der fracties.

Hier rijst de vraag hoe ver wij nog af zijn van de volkssouvereiniteit, en of de aldus trapsgewijze verkregen volkssouvereiniteit nu zo veel verschilt van de rechtstreekse.

Aan dit proces is onlosmakelijk verbonden de naam van Dr W. Drees en van zijn arbeid in de na-oorlogse jaren.

Hij is trouwens zelf een duidelijke illustratie van deze gang van zaken. Immers was hij voorzitter van vier kabinetten. Hij kon echter niet één kabinet zelf formeren. Dit geschiedde in alle vier de gevallen door een ander, die de rol van bemiddelaar tussen de fracties vervulde.

De scheiding tussen formateur en voorzitter was een duidelijke aanwijzing, dat hij niet de voorzitter van een kabinet in de ware zin des woords was, maar slechts het resultaat van een compromis tussen de fracties in de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De vraag welke de verhouding regering-volksvertegenwoordiging is, kwam daardoor op de achtergrond; de nieuwe vraag werd hoe de verhouding is tussen de fracties en de door hen aangewezen ministers. Die laatste vraag werd zelfs zó belangrijk, dat de

vroeger gewichtige vraag welke verantwoordelijkheid de ministers dragen jegens de Koning, bij de laatste kabinetscrisis bij de afgetreden P.v.d.A.-ministers blijkbaar zelfs niet eens is opgekomen of gesteld.

Intussen was de Partij van de Arbeid toch nog niet tevreden over de voortgang die in dezen werd gemaakt. Dit proces vorderde haars inziens te langzaam en de resultaten voor de Partij van de Arbeid waren te gering. Aan dit gevoel gaf Mr Burger uiting op de laatstgehouden Fakkeldragersdag.

De spanning in de Partij van de Arbeid tussen de meer orthodoxe socialistische en de socialistische van de nieuwe kleur plantte zich voort tot binnen de kring van de socialistische ministers. Bij de nieuwe situatie was dit onvermijdelijk.

Daardoor werd de afvaardiging van die ministers ook onduidelijk en kwam hun „mandaat" in de lucht te hangen. Aan de socialistische ministers restte daarom niets anders dan heen te gaan — sommigen tegen hun zin en overtuiging in.

Het zou derhalve van oppervlakkigheid getuigen als we deze kabinetscrisis zouden opvatten als een ongelukkig incident of als een toevallige samenloop van omstandigheden: een hardnekkig volhouden van verschillende standpunten. Integendeel, het is een zeer beslissend moment, een onheilspellend feit, een teken aan de wand in dit proces van de voortgaande stille revolutie.

Het is van groot belang, dat onze ogen goed geopend zijn voor deze revolutionaire deformatie. Wij moeten goed onderscheiden wat de historische ontwikkeling, die elk leven ondergaat, eist en hetgeen door de revolutie ingegeven wordt.

Eén ding is voor het herstel van het politieke leven nodig: dat de verhouding Koning-Ministerraad en Staten-Generaal weer zuiver gesteld wordt naar de plechtig bezworen grondwet.

Dit behoort punt 1 te zijn op het program van actie van elke partij die leven wil bij het licht van Gods Woord. Want de vragen die wij stelden, de zaken die aan de orde zijn, zijn uiteindelijk niet van politieke aard, maar zijn van diep religieuze strekking. Het gaat er om, of in de politieke arbeid de schriftuurlijke normen voor gezag en vrijheid zullen worden geëerbiedigd.

Voor degenen, die belijden dat door Jezus Christus de koningen regeren, zal het duidelijk zijn, dat het tenslotte gaat om het gezag van Hem Die de Overste is van de koningen der aarde.

Utrecht, 26 december 1958. H. C. SMIT.

duizenden leden het aanzien van een besloten kring te geven. Een poging, die meer gelijkt op wetsontduiking dan wetsnaleving.

Deze hulp van de wetgever aan de wets-overtreder ging zover, dat in de Eerste Kamer zelfs van liberale zijde gesproken werd over service aan de misdadiger.

Deze poging om de voetbalpool van de K.N.V.B. te zien als een besloten kring had de duidelijke tendenz de opzet van de loterijwet krachteloos te maken. Immers als een kring van 200.000 mensen een besloten kring is, waarom dan niet een van zeg één miljoen?

Toen deze zaak in Februari 1957 in de Tweede Kamer ter sprake kwam, verklaarden alleen de prot.-chr. fracties zich rechtstreeks tegen een wettelijke regeling.

De K.V.P. en de V.V.D. betoonden zich grote voorstanders van een nationale pool, terwijl de P.v.d.A. de suggestie deed een staatscommissie te benoemen om deze zaak te bestuderen.

Het was echter duidelijk, dat ook van die zijde tegen een wettelijk geregelde voetbalpool geen bezwaar bestond.

Uit de houding van Minister Samkalden bleek duidelijk dat hij zich niet „con amore" tegen de voetbalpool keerde.

Zijn enig argument tegen deze pool was de afspraak met de twee A.R.-ministers.

Men zou zeggen, dat hier een kabinetspolitiek verdedigd werd, waarbij men zich niet achter twee ministers behoorde te verschuilen.

Opvallend is, dat dezelfde minister in November 1958, toen bekend was, dat er een voetbalpool op komst was, weigerde iets los te laten over het standpunt der beide A.R.-ministers.

Dat was juist, want het betrof hier een interne kabinetstekwestie.

Maar waarom in een vroeger stadium dan wel iets over de interne verhoudingen binnen het kabinet vermeld?

Toen de K.N.V.B. met de pool gereed was en deze in werking trad, onder gelijktijdige stopzetting van de clubpools, werd tegen deze pool een vervolging ingezet. Intussen kon deze pool rustig voortgaan en zo goed inburgeren.

En deze tussenperiode zou van lange duur zijn. Ook de vervolging geschiedde nl. op merkwaardige wijze.

Voor de hand lag, dat een vervolging zou worden ingesteld wegens overtreding van de loterijwet, welke zaak onder de competentie van de kantonrechter viel.

Dat gebeurde evenwel niet.

Aan de K.N.V.B. werden twee feiten te laste gelegd.

Primair overtreding van art. 254bis van het wetboek van Strafrecht, dat straf bedreigt aan hem, die het opzettelijk aanbieden of geven van gelegenheid tot hazardspel als bedrijf uitoefent. Subsidiair werd overtreding van de loterijwet ten laste gelegd.

Deze zaak werd aanhangig gemaakt bij de Rechtbank.

De Rechtbank achtte geen overtreding van art. 254bis aanwezig. Naar het oordeel van de Rechtbank was hier geen sprake van het geven van gelegenheid tot hazardspel.

Wel viel uit de overweging van de Rechtbank te concluderen, dat men hier overtreding van de loterijwet aanwezig achtte. Ook hiervoor volgde echter geen veroordeling, omdat dit een zaak was, die voor de kantonrechter moest worden gebracht. Behandeling van overtreding der loterijwet had alleen voor de Rechtbank kunnen plaats vinden, wanneer de verdachte hieraan had meegewerkt, doch deze weigerde.

Tot in hoogste instantie, dus tot de Hoge Raad toe, werd aldus beslist!

Fen vreemde gang van zaken.

Waarom werd deze procedure zo apert onjuist opgezet?

Evenals met betrekking tot het aanvankelijk niet-vervolgen der voetbalpools rijzen hier vragen, die niet met zekerheid kunnen worden beantwoord. Zeker is echter wel, dat het resultaat was: uitstel van beslissing met als gevolg, dat effectieve bestrijding van de voetbalpool weer moeilijker werd.

In October 1957 werd door dr Bruins Slot bij de algemene beschouwingen dan ook gevraagd de zaak opnieuw, maar nu met een goede dagvaarding voor de juiste rechter te brengen, daar het anders op een schijnbeweging zou lijken.

Rondom de Voetbalpool

II.

De strijd om de voetbalpool.

Begin 1956 kwam de K.N.V.B., de alle voetbalverenigingen omvattende organisatie, bij de Regering met het voorstel tot invoering van een wettelijk geregelde nationale voetbalpool.

Dit zou de enig toegelaten voetbalpool worden, daar de overal in het leven geroepen pools van kleinere organisaties zouden verdwijnen.

De inkomsten uit deze pool zouden voor een belangrijk deel gebruikt worden voor het verkrijgen van een betere sportaccommodatie.

De Regering nam, met de verkiezingen in het vooruitzicht, niet direct een beslissing.

Intussen ging de oprichting van pools door de voetbalverenigingen onbelemmerd door. Sommigen trachtten een schijn van wettelijkheid te bewaren door deze pool alleen voor de leden open te stellen. Anderen gaven echter praktisch ieder gelegenheid om met de pool mee te doen.

Van de zijde der Justitie gebeurde echter niets. Men hield zich doof, stom en blind.

Opvallend is, dat tijdens de c.h.-minister van Justitie Mulderijde wel geregeld tegen mogelijke overtredingen werd opgetreden, maar dat onder de socialistische ministers Donker, van Oven en Samkalden dit haast niet meer voorkwam.

Werd de weg al vast gebaad?

Het is niet met zekerheid te zeggen, maar

wel staat vast, dat deze afwachtende houding tot gevolg had een grote toename van het gokken en daardoor van de gokzucht, zodat de weg terug steeds moeilijker werd.

Er dreigde echter een kink in de kabel te komen bij de tot standkoming van het kabinet Drees in 1956. De A.R.-ministers hadden nl. meegedeeld, dat zij hun portefeuilles ter beschikking zouden stellen als het kabinet zou besluiten, dat een wetsontwerp zou worden ingediend tot verruiming van de loterijwet ten einde de organisatie van de voetbalpool te vergemakkelijken.

Dit leek voor de nationale pool funest te worden.

De voorstanders zaten echter ook niet stil. De K.N.V.B. pleegde direct met de minister van Justitie overleg om na te gaan, of het mogelijk was de K.N.V.B.-pool dan toch als besloten kring te laten doorgaan. Immers dan zou er geen strijd met de loterijwet zijn.

Tot Januari 1957 werd voorts in het geheel geen vervolging tegen de pools ingesteld.

De minister van Justitie had nl. opdracht gegeven tot een kalm-aan-actie. Hij wilde de K.N.V.B. de gelegenheid geven haar voetbalpool zo goed mogelijk voor te bereiden, opdat men kon nagaan, of deze pool in strijd was met de loterijwet.

Het is duidelijk, dat deze minister alles deed om het de voorstanders zoveel mogelijk naar de zin te maken.

Daarvoor werd zelfs medewerking gegeven om te pogen een kring van enkele honderd-

Inderdaad werd daarop een nieuwe vervolging, thans wegens overtreding van de loterijwet, ingesteld. Hierop volgde veroordeling door de kantonrechter.

Op het moment, dat dit geschreven wordt is door de advocaat-generaal bij de Hoge Raad eveneens geconcludeerd tot veroordeling.

Spoedig zal hierover dus nu in hoogste instantie beslist zijn.

Intussen heeft deze slappe houding van de Justitie resultaten geboekt.

Er kwam ondertussen een puzzlerage op, waarbij onder het mom van puzzles in werkelijkheid grote gokkerijen op touw werden gezet.

Optreden op grond van de loterijwet bleek in menig geval niet goed mogelijk.

Deze situatie was aanleiding, dat in November 1957 bij de behandeling van de begroting van Justitie door ondergetekende aangedrongen werd op het maken van een betere wettelijke regeling, opdat doeltreffende bestrijding mogelijk werd.

De situatie was nu zo geworden, dat zelfs voorstanders van de voetbalpool begrepen, dat hier iets gebeuren moest.

De Regering ging daarom over tot de instelling van een staatscommissie.

Nu kan men de vraag stellen, waarom een dergelijke staatscommissie werd ingesteld. Immers krachtens afspraak met de A.R.-ministers was er toch geen wetswijziging mogelijk?

Op die grond heeft de Regering eerst zelf een staatscommissie afgewezen.

Op het moment, dat deze staatscommissie werd ingesteld, November 1957, was in de situatie echter, vergeleken met 1956, een niet onbelangrijke verandering ingetreden.

Hoewel de loterijwet nooit waterdicht is geweest viel er toch mee te werken.

De situatie was nu echter zo geworden, dat velerlei activiteiten op het gebied der loterijen niet meer daadwerkelijk met deze wet vielen te bestrijden.

Ook minister Samkalden vond de gokactiviteit zo groot, dat een nadere wettelijke regeling overwogen diende te worden.

De staatscommissie had daarom niet slechts het vraagstuk van de voetbalpool, maar het hele gebied van loterijen en aanverwante activiteiten te bestuderen.

Hoe aantrekkelijk dit standpunt van de minister ook lijkt, later bleek hier toch wel een adder onder het gras te schuilen.

De wettelijke leemten bleken motief om ook de voetbalpool weer disputabel te stellen.

Formeel zich houden aan de afspraak met de twee A.R.-ministers betekende nu immers, dat in feite een op anarchie gelijkende situatie met betrekking tot de loterijen zou ontstaan. Er moest wel een nadere regeling komen.

In de lijn van de afspraak met de A.R.-ministers zou hebben gelegen, dat men de wettelijke regeling verbeterde zonder een zgn. nationale voetbalpool te stichten.

Nu de wettelijke regeling toch onder het mes moest, zag men echter de kans schoon.

De staatscommissie kwam al in October 1958 met een interimrapport uit over de voetbalpool.

Soms kan ook een staatscommissie vlug werken! Hoewel dit rapport niet voor publicatie is vrijgegeven, werd al in de pers gemeld, dat het advies der staatscommissie in feite erop neerkomt, dat aan de regering de raad gegeven wordt een goed georganiseerde voetbalpools toe te staan.

De overgrote meerderheid van de commissie zou van mening zijn, dat de Loterijwet zo gewijzigd zou moeten worden, dat het begrip „besloten kring” bij een voetbalpools wat meer openbaarheid toestaat, terwijl de omschrijving „overwegende invloed op kansbepaling” verduidelijkt wordt.

Niet werd echter geadviseerd om in de wet ruimte te scheppen voor alle mogelijke soorten puzzles die ook in de kranten verschijnen. Deze moeten verdwijnen.

Ter verdediging hiervan wordt natuurlijk aangevoerd, dat bij verbod van de K.N.V.B.-pool een groot aantal moeilijk te controleren wilde loterijen zal ontstaan.

Een bijna klassiek geworden argument, waarvan de waardeeloosheid in het verleden echter herhaalde malen is gebleken.

Met dergelijke argumenten tracht men steeds weer elke uitbreiding van wettelijke toelating te verdedigen.

En het kwaad woekert maar voort.

Een minderheidsnota van de staatscommissie

van dr Bruins Slot en prof. H. Ridderbos wijst evenwel iedere vorm van voetbalpools af. Een zeer kleine minderheid dus, waardoor wel duidelijk wordt, hoe het verzet tegen de voetbalpools tanende is.

Is het wonder, dat de tegenstanders juichen, dat de antirevolutionairen het verzet tegen de voetbalpools verloren hebben?

Deze zaak blijft ook nu, na het heengaan van het kabinet Drees, actueel.

Toen de woordvoerder van de P.v.d.A. de heer Burger, de regeringsverklaring van het kabinet Beel besprak, noemde hij onder de politieke beslissingen, die in de naaste toekomst, dus tijdens het interim-kabinet onontkoombaar waren, ook de voetbalpoolskwestie.

De sport aldus Burger kost veel geld. Wanneer nu de Hoge Raad binnenkort een voor de voetbalpools ongunstige uitspraak doet, staat de sportwereld in de kou. Daarom zal het interim-kabinet hier een evident politieke beslissing niet kunnen ontgaan, aldus Burger.

Is het niet tekenend voor de situatie, dat juist dit vraagstuk door Burger genoemd werd? Niet het vraagstuk van de woningnood, het huurvraagstuk, de lonen der werknemers, de handhaving van het gezag in Nw.-Guinea, neen naast het stakingsrecht wordt alleen de voetbalpools genoemd als punt, waarop zelfs door het interim-kabinet een beslissing genomen moet worden.

(Wordt vervolgd)

J. MEULINK.

BOEKBESPREKING

Boeketreeks.

1. Prof. Dr A. Sizoo, Herleefd verleden, 2e druk.
2. Johannes Calvijn, Institutie. Verkort weergegeven door Dr B. Wielenga, 2e druk.
3. Okke Jager, De humor van de Bijbel in het christelijk leven, 8e druk.
4. Prof. Dr J. H. Bavinck, Het raadsel van ons leven, 4e druk.
5. De apocriefe boeken, Deel I.
6. De apocriefe boeken, Deel II.

Uitgaven J. H. Kok N.V. Kampen. Prijs f 1.50 per deel.

De bedoeling van deze reeks wordt door de Uitgeefster als volgt weergegeven: „Naast de boeken in de normale prijsklassen heeft het pocketboek langzamerhand een vaste plaats op de boekenmarkt en in de boekenkast verkregen. Er was echter tot nu toe op de boekenmarkt een hiaat, omdat het protestants-christelijke pocketboek ontbrak. In deze leemte willen wij voorzien door de uitgave van de BOEKETREEKS”.

Inderdaad heeft het pocketboek de boekenmarkt veroverd. Voor wie nog niet weten mocht wat een pocketboek is diene verklaring van dit engelse woord, dat er mee bedoeld wordt een boek-in-zakformaat. Het is een boekje, dat in de zak gestoken kan worden. Het engelse woord is al zo ingeburgerd, dat het er wel niet weer uit zal gaan, vooral omdat moeilijk een goed nederlands woord gevonden kan worden. Van een „zakboek” kunnen we moeilijk spreken, daar iedereen daarbij denkt aan een boekje, dat dient om aantekeningen in te maken.

Er is al een groot aantal reeksen op de markt, waarvan ik de namen niet eens alle ken. We hebben allen waarschijnlijk wel eens gehoord van een Prisma-reeks of van een Aula-boek of van een Zwarte Beertje of hoe ze verder mogen heten. Aanvankelijk zal de bedoeling wel geweest zijn een boekje uit te geven in zulk een formaat, dat het bijv. op reis in de zak kon meegenomen worden. Het eerst heb ik ze dunkt mij gezien in de kiosken op de stations. Daar is allerlei rommel voor een kleinigheid te koop en het is te vrezen, dat de meeste trein-lectuur meer kwaad dan goed heeft uitgericht.

Echte boekenliefhebbers zullen met de overwinning van het pocketboek wel niet ingenomen zijn. Zij houden meer van een kloek boekwerk van formaat, op prachtig papier gedrukt met een mooie, grote letter, alles een lust voor het oog. Wie het betalen kan zal zijn boekenkast liever met boeken vullen, die een pracht voor het oog zijn, dan met een pocketreeks.

Maar niet iedereen kan dat betalen. En nu hebben de uitgever van de nood een deugd gemaakt en het boek-in-zakformaat „uitgevonden”. Hoofdzaak is dat deze boekjes goedkoop zijn. Om een voorbeeld te noemen: Het eerste deeltje van deze reeks „Herleefd Verleden” kost in de oorspronkelijke uitgave f 7.50. Maar nu kan men, wat de inhoud betreft, hetzelfde boek kopen voor f 1.50. Voor mensen met normale beurzen is er haast niet aan te denken een behoorlijke bibliotheek aan te leggen van laat ik maar zeggen „gewone” boeken. Voor hen brengt het pocketboek uitkomst. Voor 1/4 of 1/5 van de gewone prijs kunnen ze dezelfde inhoud in hun bezit krijgen.

Verder moet men niet denken, dat deze boekjes niet keurig zijn uitgegeven. Een serie van deze werkjes vormt een fleurig en kleurrijk geheel. Ze vertonen vrijwel alle kleuren van de regenboog. Alleen maar, de bandjes moeten wat met voorzichtigheid behandeld worden. En — wat voor oude mensen wel lastig is — men moet goede ogen hebben: het lettertype is niet groot. Maar men kan voor een daalder ook niet alles verwachten. We zijn blij, dat Kok met deze uitgave begonnen is, want zo is er mogelijkheid dat goede boeken ook in handen komen van hen, die er anders niet aan te pas kwamen.

Wat nu de afzonderlijke deeltjes betreft: Het eerste kunnen we met volle vrijmoedigheid aanbevelen. Op de achterkant van de omslag lees ik het volgende: „In „Herleefd verleden” weet de auteur een zó bijzonder suggestief beeld te geven van het dagelijks leven van de gewone man van 2000 jaar geleden, dat het verleden werkelijk voor de moderne lezer gaat herleven. De brede kloof van twintig eeuwen wordt door de toverstaf van Prof. Sizoo's pen overbrugd, zodat de lezer van dit boek zich in het toenmalige Athene en Rome en Pompeji evengoed thuis voelt als vandaag in Rotterdam of Groningen of Breda of Sneek”. Dit laatste moeten we, zoals iedere lezer wel begrijpt, met een korreltje zout nemen. Het hoort helaas tegenwoordig bij de reclame om wat te overdrijven. Maar dat neemt niet weg, dat ik het een pracht boek vind. Het laat ons iets zien van het leven in de Grieks-Romeinse wereld, waarin het Evangelie werd gepredikt. Prof. Sizoo legt er telkens de nadruk op, dat er in de loop der eeuwen in de mensenwereld eigenlijk zo weinig verandert. En hij toont dit met de stukken aan.

Natuurlijk is er wel veel veranderd op allerlei gebied. De Romeinen hadden geen electriciteit tot hun beschikking en geen gas en waterleiding in hun huizen. Ze moesten reizen te voet of per wagen en hadden geen van onze verkeersmiddelen. Ze zouden zich een ongeluk schrikken als ze in onze wereld werden overgeplaatst. Maar het hart van de mensen is in al de eeuwen niet veranderd en daarom was het leven in vele opzichten in hun dagen net zo als in onze tijd. In een Inleiding schrijft Sizoo: „Keizers, koningen, veldheren en staatslieden zullen niet de helden van ons verhaal zijn. We gaan ons bezig houden met gewone mensen, sommigen behorende tot de gegoede klasse, anderen, die in de onderste lagen der maatschappij leven... We komen in aanraking met een maatschappij, die zeer veel van de onze verschilt, maar we zullen kunnen opmerken, dat het menselijke hart in al zijn overleggingen hetzelfde gebleven is”.

Het boek handelt over huwelijk en echtscheiding en vondelingen. Over de lagere school en het gymnasium, over ouders en kinderen en familielevens. We horen hoe het toeging in het maatschappelijke leven en hoe de mensen toen ook al zuchtten onder een groot aantal belastingen. We worden bepaald bij gebeurtenissen uit het dagelijkse leven en uit het godsdienstige leven. Tenslotte wordt geschreven over documenten van Christenen en worden we ingeleid in het leven van een kleine stad. Wie enigszins op de hoogte wil komen van de wereld, waarin het Evangelie voor het eerst verkondigd werd, kan hier terecht. Het boek is het tegendeel van saai, het leest als een roman. De kunstwaarde van de tekeningen van Frans Lammers, die de verhalen illustreren, kan ik niet beoordelen. Maar ik vind ze in één woord kostelijk. Ik hoop, dat dit eerste deeltje zo goed wordt verkocht, dat de Uitgeefster de moed grijpt om ook één of meerdere werken van prof. Sizoo, die meer speciaal met het N.T. zich

bezighouden, in deze reeks uit te geven.

Ook no. 2: De Institutie van Calvijn (verkorte editie), wens ik in vele handen. Alleen vind ik het jammer, dat niet de hele Institutie, bijv. in twee deeltjes ons wordt geboden. Maar laten onze mensen dit deeltje kopen en lezen en herlezen. Het is nu vrijwel onder ieders bereik.

Met het derde deeltje: De humor van de Bijbel van Okke Jager, ben ik niet zo blij. Er staan vele aardige en goede dingen in, maar het geheel bevalt mij matig. Meer wil ik er niet van zeggen. Indertijd besprak ik dit boek in De Reformatie, van 18 sept. 1954, waarheen ik wel verwijzen mag.

„Het Raadsel van ons leven” van prof. J. H. Bavinck vormt het vierde deel. Ook dit boek bevat veel goeds, maar het is geen lectuur voor iedereen. Het is wat filosofisch, ook wat mystiek hier en daar en naar mijn smaak wat vaag. Hier volgt een voorbeeld, waaraan men kan proeven wat ik met het bovenstaande bedoel: „Wanneer een mens wil spreken of schrijven over Jezus, komt over hem het gevoel van pijnlijke onmacht. Het is alsof het geheel onmogelijk is, iets over Hem te zeggen. Hem moet ge eerst gezien hebben, gezien in een ogenblik dat het hart heel stil is en dicht bij de werkelijkheid der grote levensdingen. Gezien in een moment van diepe ernst, toen de schijn der dingen wegviel en ge stondt voor de eeuwige Waarheid” (blz. 127). Op de volgende blz.: „Dan moet ge Hem gezien hebben op een van die stille avonden, wanneer Hij wegsloopt van tussen de schare en alleen op de berg klom om bij zijn Vader te zijn”. Ik zou zeggen, de Evangelien laten Hem dan juist niet „zien”. Verder kan ik het niet bewonderen, wanneer gesproken wordt van „Het Goddelijk wezen” (blz. 12) of van „het goddelijk wezen” en van „het Opperwezen” (blz. 114). Zo zou er meer te noemen zijn.

Tenslotte worden ons in deel 5 en 6 geboden „De apocriefe boeken”. Ik had liever gezien, dat de Institutie van Calvijn in z'n geheel was uitgegeven en van de Apocriefen maar een uittreksel. Prof. van Unnik schreef een Inleiding waarin ik o.a. lees: „Wie het geestelijk milieu wil kennen, waarin de Here Jezus en Zijn discipelen geleefd hebben, dient óók deze apocriefen als een belangrijk deel van de laat-Joodse letterkunde te kennen naast de zogenaamde pseudepigraphen als Henoch, Psalmen van Salomo, de boeken van Qumran (de Dode Zee-rollen) en de rabbijnse geschriften”. Dit moge van sommige Apocriefen gelden, maar lang niet van allemaal. Maar wie weten wil, wat de Apocriefen inhouden kan hier nu terecht.

We hopen, dat in deze reeks vele goede boeken onder ons volk worden gebracht. Wat zou het fijn zijn als een boek van Janse: Van de Rechtvaardigen in deze reeks zou kunnen verschijnen.

H. J. JAGER.

PERSSCHOUW

Over de geweigerde samenspreking

In deze rubriek citeerden we reeds de reacties van Ds Okke Jager op de kritiek welke in de synodale pers los kwamen op het besluit van de synode van Bunschoten-Spakenburg, om niet samen te spreken met synodale deputaten van de gebonden kerken.

We willen nu overnemen wat (Dr) A. E. S(chouten) daarover in „Waarheid en Eenheid” opmerkt.

Dr Schouten schreef onder het opschrift: Professor Dijk weet meer dan wij, eerst dit:

In het Centraal Weekblad van 8 november jl. heeft Prof. Dr K. Dijk enkele kritische opmerkingen gemaakt over het beleid van de Vrijgemaakte synode van Bunschoten-Spakenburg.

Synodale scribenten, die zelf in hoge mate persoonlijk verantwoordelijk zijn voor de scheuring onzer kerken in 1944, spelen altijd hoog spel als zij kritiek oefenen op de sectarische kerkpolitiek, waartoe de Vrijgemaakte Kerken helaas zijn verval-

len. Hoog spel, want wie zelf een brandstichter is, moet niet op dramatische wijze lopen jammeren over de verwoestende kracht van het door hem zelf aangestoken vuur. Een pyroomaan met een brandweerhelm op

kan niet au serieux genomen worden.

Daarna geeft Dr Schouten zijn kritiek op deze synodebesluiten en schrijft dan:

Mannen als de hoogleraren Dijk en Ridderbos moesten toch liever over deze zaken niet schrijven. Wie boter op zijn hoofd heeft, moet niet in de zon gaan staan.

Prof. Ridderbos heeft in het Gereformeerd Weekblad ook zijn klacht aangeheven over het kei-hard dichtslaan van de deur door de synode der Vrijgemaakte Kerken.

Zeker, zeker, maar hoe zit het met die consistorie-deuren, die in 1944 met toegewijde hulp van Prof. Ridderbos kei-hard werden dichtgeslagen voor Schilder, Greijdanus en vele andere begaafde en beminde bedienaren van het Goddelijk Woord?

Laat Professor Herman Ridderbos toch niet klagen over het dichtslaan van deuren zolang hij zelf de grendeling onzer consistories voor Schilderianen, in 1944 en later voor zijn rekening durft blijven nemen.

Uiterst merkwaardig is in dit verband een opmerking van Prof. Dijk, die toch behoefte heeft aan nadere verklaring door deze hooggeleerde redacteur van het Centraal Weekblad. En ik denk dat onze redacteur Dr Schelhaas zich gelukkig zal prijzen als Prof. Dijk bereid is die nadere verklaring in de kolommen van Waarheid en Eenheid het licht te doen zien.

Want die nadere verklaring hoort echt in ons blad thuis als een vrucht van het streven en de worsteling van ons blad.

Die vrucht zou volgens Prof. Dijk bestaan, maar hij laat geheel na haar aan te wijzen en aan zijn lezers bekend te maken. Met andere woorden: hij geeft zijn lezers niets méér dan wat Prof. Nauta zo aardig een blote bewering noemt.

Laat ik eerst Prof. Dijk mogen citeren. Over de afwijzing van het verzoek om samenspreking schrijft hij:

„De argumentatie begrijp ik niet, Want laat het waar zijn, dat onze handelingen in 1944 foutief en zelfs slecht waren; laten de schorsingen en afzettingen, waarover onze latere synodes voldoende verklaren- de en ook HERSTELLENDEN UITSPRAKEN hebben gedaan, niet alle overeenkomstig Gods Woord zijn, wat belet de vrijgemaakte kerken dan nog om met ons te vergaderen, om ons van onze zonde te overtuigen en ons duidelijk te maken, dat wij gedwaald hebben?

Wij zien dit laatste niet in; is er dan niet alle reden voor haar om het gesprek met ons te beginnen en ons aan te wijzen, waarin onze dolingen gelegen zijn?”

In deze woorden van de Kamper hoogleraar viel iets te accentueren.

Professor Dijk gewaagt tot mijn verbazing van herstellende uitspraken. Dat is nu juist wat van synode tot synode door onze persvereniging of door een groep van haar leden is bepleit en gezocht.

Voor zover mij bekend heeft echter elke synode steeds weer de haar geboden kansen om „herstellende uitspraken” tot aanzijn te roepen, genegeerd en alle desbetreffende verzoeken vanuit de kerken op uiterst aanvechtbare wijze onder de tafel gewerkt.

Het beleid van onze synodes op dit punt veroordeel ik met precies dezelfde woorden, die Prof. Dijk gebruikt ter veroordeling van het Bunschoter besluit tot weigering van samenspreking.

Prof. Dijk schrijft namelijk:

„Het Bunschoter besluit moge radicaal geheten worden, het is, ik kan het niet anders zien, niet in overeenstemming met de eis van de opzoekende liefde van Jezus Christus”.

Inmiddels schijnt dus Prof. Dijk méér te weten dan wij.

Misschien zijn die „herstellende uitspraken” niet in de Acta opgenomen net als in 1944 de besluiten betreffende Bergschenhoek, de kerkeraad van Kampen en de synodale inquisitie buiten de Acta zijn gehouden.

Wie weet!

In ieder geval, de lezers van Prof. Dijk, en stellig ook de lezers van ons blad, hebben er recht op te weten in welke synodale besluiten dat zo vurig begeerde herstellende-waarheid-en-recht verrassende realiteit is geworden.

Ik zou hier dus openlijk aan Prof. Dijk

KRITISCHE KRABBELS

Dagen tellen

Het is al weer enkele jaren geleden dat de bladen een vraaggesprek met een professor publiceerden ter gelegenheid van een jubileum van deze hooggeleerde.

Nadat de interviewer de gebruikelijke vragen had gesteld had hij nog een speciale kwestie die hij de professor ter opheldering voorlegde. Hem was namelijk ter ore gekomen dat de ondervraagde slechts bij uitzondering de kerkdiensten bijwoonde. En de journalist informeerde met gepaste vrijmoedigheid maar toch ook niet zonder enige terughouding wat hiervan de oorzaak was.

Uit het antwoord bleek dat de wetenschap nog niet bij machte was geweest het gevoel voor humor in het professorale hart te doden. Wellicht ook enige zelfkennis sprak uit het antwoord toen de hoogleraar verklaarde dat hij zich best zou kunnen voorstellen dat, indien hij iedere zondag moest optreden, de mensen niet iedere week zouden terugkomen.

De journalist was een man die zijn wereld kende. Met een fijne glimlach noteerde hij in z'n blocnoot de oplossing.

Ik heb sedert dien nog vaak aan die professor moeten denken.

Hij is nu al oud. Ach, die tijd komt eenmaal.

Wat is het hard. Als het lichaam aftakelt. Ik ken ze, de ouden, die in hun stoel zitten, de hele dag. O, konden ze nog maar eens naar de kerk.

Wat is de mens arm die dit verlangen, deze diepe vreugde niet kent, om met de broeders samen te komen in 's Heren huis. Deze professor zag in de kerk alleen maar een mens, één mens, de dominee. Hij geloofde niet dat God „goedertierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap zendt, tot wie Hij wil, en wanneer Hij wil”, noch ook, „dat door de vermaningen de genade wordt meegedeeld”.

Hij had zijn hele leven college gegeven in „de beginselen”, maar was doof geworden voor het geklank des Konings.

Broeders, grijpt Uw kans, eer dat de kwade dagen komen. Smeedt het ijzer als het heet is. Laat U niet het zelfverwijt ooit kunnen plagen, dat ge de kansen niet hebt benut die Gods goedheid U gaf.

Dan zal Uw ouderdom het begin worden van een eeuwige jeugd.

FRATER.

willen vragen de nadere verklaring te geven, die wij zo dringend behoeven daar ons helemaal niets bekend is van „herstellende uitspraken”, terwijl we toch gewend zijn met meer dan gewone belangstelling kennis te nemen van synodebesluiten betreffende die pijnlijke situaties van scheuring en scheiding, ontstaan op instigatie van onze onvolprezen adviserende theologische hoogleraren ter synode.

Een klacht van Prof. Dijk over de politiek der vrijgemaakte synode kan ik niet accepteren.

Maar een aanwijzing van Prof. Dijk van ons niet-bekende synodale vredespolitiek zal ik graag tegemoet zien. En onze hoofdredacteur zal stellig gaarne Prof. Dijk in de gelegenheid stellen zijn informatie in ons blad te lanceren en toe te lichten.

Professor Dijk weet méér dan wij, maar weldra zullen wij dan in zijn kennis van zaken mogen delen!

Roomse barmhartigheid

Wat is karakteristiek rooms?

Die vraag is aan de orde van de dag.

Er zijn roomse theologen, die met een typisch roomse souplesse de roomse dogma's zo uitwerken, dat ze vlak bij de reformatorische opvattingen komen.

Maar er is ook de steeds verder gaande vergoddelijking van Maria, welke vooral door de vorige paus werd gestimuleerd.

En bovendien is er de typische roomse volksreligie en volks„theologie”.

Hier volgt een staaltje daarvan.

Men vindt het in een circulaire van een Sint-Vincentius-vereniging, zoiets als de roomse diakonie.

De St. Vincentius dan van Scharn, een „voorstad” van Maastricht zond de volgende circulaire aan de „geachte parochianen”:

Gesterkt door het behoorlijke resultaat, dat wij door de welwillende medewerking van zeer velen met onze voorjaarsactie ten behoeve van de minderbedeelden in onze parochie hebben mogen behalen, durven wij U andermaal een zojuist door Sint Vincentius van Sint Nicolaas ontvangen telegram voorlezen, waarin hij zegt: „Kom heel gaarne op 5 december, mits U mij helpt”.

O, wat bittere ironie. De arme Sint Nicolaas seint aan de straatarme Sint Vincentius. Maar gelukkig, een goed verstaander heeft maar een half woord nodig en daarom aan U om deze fijne maar goed bedoelde spot onwaar te maken.

Want, weet U waarom Sint Nicolaas juist wel zo graag in Scharn komt? Omdat daar zo een voorbeeldenswaardige parochie is, waar de mensen onderling elkaar zo gaarne helpen. Zij allen kennen hun plicht en staan altijd klaar om het overal elders in de wereld zo mensonterend heersende leed, tenminste in eigen kring, zoveel mogelijk te verzachten.

Wij kunnen U weliswaar geen extra hoge rente beloven, zoals zulks de overheid met veel tam-tam doet om aan geld te komen, maar wij garanderen U wél een honderdvoudige beloning, direct uit te betalen op de dag, dat U voor O.L. Heer komt te staan.

Bedenkt dat tijdelijke geldbelegging hoogst twijfelachtig, maar een belegging voor de eeuwigheid zeker is!

Het Kerkblad van de Gereformeerde Kerk van Maastricht nam een deel van dit pamflet over en zette er onder:

„Het staat een ieder vrij, voor bepaalde doeleinden gelden te vragen. Het staat niemand vrij, hiertoe de Naam des Heren te lasteren, erger nog: op valse gronden een „beloning” te „garanderen”. Zondag 24 zegt: „Deze beloning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade”.

Dus geen „garantie”, maar „gratie”. Men kan ook zeggen: het is grof”.

Als....

In de Persschouw van **Waarheid en Eenheid** schreef Ds M. Vreugdenhil onder het opschrift: „As is verbrande turf” o.a. dit:

Ds Pestman van Terneuzen schrijft in de Zeeuwse Kerkbode:

Ja, als! In mijn jeugd zei men dan wel: „As is verbrande turf”, waarmee men bedoelde: „Het is erg onvruchtbaar om zo te redeneren, want gedane zaken nemen geen keer”. En toch dacht ik, toen ik zondag jl. voor de zoveelste maal 'n vacaturebeurt in Zoutespui vervulde: „Als er omstreeks 1946 in deze hoek van ons vaderland toch eens andere dominees gestaan hadden, wat zou het er hier dan alles volkomen anders uitzien!” Maar ja, er stonden in deze streek toen 3 jonge dominees, die het inzake de toen urgente vragen op dogmatisch en kerkrechtelijk gebied roerend eens waren en... daar gingen de gemeenten aan barrelen! Zo waren er nóg enkele streken in Nederland, waar 'n merkwaardige samenwerking was van „Schilderianen”, op de één of andere mysterieuze wijze allen daarheen getrokken, en waar, toen het er op aan kwam, de gemeenten gescheurd werden. En zo zitten we dan hier ook, in deze overzeese gewesten, waar wij elkander eigenlijk zo nodig hebben, niet het minst ook tegenover Rome, tot op de huidige dag met de stukken. Neem nu zo'n kerk als die van Zoutespui. Wat was het, vóór de splitsing, 'n mooi, bloeiend kerkje, met 'n eigen, vriendelijk gebouw. Wat ontwikkelde zich het gemeentelijk leven daar jong en fris. Maar „neen”, zei de duivel, „dat gaat daar te mooi; dat moet kapot, evenals de overige kerken trouwens in dit oostelijk Zeeuws Vlaanderen. Doch Zoutespui was er al heel slecht aan toe! Want het was nog zo klein en het was nog zo jong....

1. De Pestman is niet zo erg thuis in de geschiedenis van de streek, waarover hij handelt. Die 3 jonge dominé's: zo verschrikkelijk jong waren ze toch niet. Er was er een van ruim 40, een van bijna 40 en een van 37 jaar. En een man van ruim 60 jaar (Ds Post) was hun vraagbaak! Maar, ook al waren ze jong, konden ze

geen goed inzicht hebben in de dogmatische en kerkrechtelijke vragen?

2. Als....

Mogen wij nu ook eens „als” zeggen? Als onze Gen. Synodes eens nooit zo sectarisch geweest waren in 1942 een bepaalde uitspraak te doen....

Als onze Gen. Synodes eens doorgestaan waren in de oude lijn van Kuyper en en Rutgers....

Als onze Gen. Synodes eens niet Prof. Schilder geschorst hadden en cand. Schilder niet uit het ambt hadden geweerd....

Als de classis, waar die 3 „jonge” dominé's stonden, in 1945 de zaak niet eens zo scherp had gezet....

Als onze Gen. Synodes eens schuld beleiden hadden over de schorsingen....

Als onze Gen. Synodes eens niet de huidige vervangingsformule hadden aanvaard, maar een andere en een betere, waartoe ze alle kans gehad hebben....

En, als onze Gen. Synodes de vervangingsformule eens ingetrokken hadden....

Ja, als.... Ik wil maar zeggen, het had helemaal heel anders kunnen lopen. We kunnen de historie niet „overdoen”. Maar we kunnen wel een nieuw begin maken: de vervangingsformule opheffen en zo een rem wegnemen voor hereniging. Voor een hereniging, ook in Zoutespui.

Waarom ik dit schrijf en aanhaal, wat Ds Pestman opmerkt? Om even aan te geven, hoe oppervlakkig voorlichting gegeven wordt.

Veertien dagen eerder schreef Ds Vreugdenhil het volgende:

„Ja, die vervangingsformule. Een naar ding, als dat niet kleinerend gezegd is. Maar gelukkig ben ik niet gehouden te leren, wat in de vervangingsformule staat. En bovendien nog altijd hopen wij, dat de Gereformeerde kerken nog eens waarlijk oecumenisch worden, en dat ze door allen naar de Schriften te luisteren, zich gedwongen gaan gevoelen haar in te trekken”.

En zo draait de kerkelijke mallemolen maar door!

Wij hopen op deze kwestie nader terug te komen.

C. V.

VAN HIER EN GINDS

Studenten en de eenheid der kerk

Acht en twintig studenten aan de rijksuniversiteit te Leiden, van wie er acht tot de Ned. Herv. Kerk, twaalf tot de Geref. Kerken, vijf tot de Geref. Kerken (vrijgemaakt) en drie tot de Chr. Geref. Kerken behoren, hebben de kerkeraden van deze kerkreformaties een aantal vragen over de eenheid der kerk voorgelegd. Zij merken op, dat er in studentenkringen een ernstig verlangen is naar de openbaarwording van de eenheid der belijders van Christus. Op dit gebied leeft er over de bestaande situatie onvrede bij duizenden christenen. De vragen, die zij aan de kerkeraden stellen, raken de zuivere bediening van Woord en sacrament. Van de hervormde kerkeraad vragen de studenten of hij zich wil binden aan de belijdenis, dat Christus is geboren uit de maagd Maria in die zin, dat ieder, die dit niet belijdt, van het heilig avondmaal geweerd wordt.

Aan de geref. kerkeraad vragen adressanten of deze voor de handhaving van waarheid en eenheid het noodzakelijk acht de predikanten te binden aan de vervangingsformule en of hij bereid is een streep te halen door al de uitspraken en vonnissen, die met het conflict in 1944 te maken hebben.

Aan de geref., de vrijgemaakte geref. en de chr. geref. kerkeraad wordt gevraagd of zij bereid zijn de ambten van die baptisten kerken te erkennen, die de belijdenis van de Christus der Schriften ten volle onderschrijven en met die kerken avondmaalsgemeenschap zoeken. Aan de chr. geref. kerkeraad wordt gevraagd of deze het voor de waarheid en eenheid der kerk noodzakelijk acht de predikanten te verplichten de leer van de veronderstelde wedergeboorte bij de doop niet te leren.

KERKNIEUWS

Aangenomen naar Dedemsvaart-Avereest, kand. H. Pool te Zeist.

Ds C. G. Bos te Zwolle vierde 7 januari j.l. zijn 25-jarig ambtsjubileum.

Over de protestanten in Spanje: De kerkeraad van de Geref. Kerk te Rijswijk (Z.-H.) publiceerde het volgende over de situatie in Spanje.

„Eén onzer leden is sinds kort weer uit Spanje teruggekeerd. Op zijn reis had hij gelegenheid met vele broeders en zusters te spreken en te overleggen over het werk dat wij voor Spanje kunnen en mogen doen. Tevens bracht hij op verzoek van enkele Spaanse kerken de hartelijke broedergroeten over en vertelde tot vertroosting van het medeleven en meebidden der Nederlandse broederschap, die al meer op de hoogte geraakt van de verdrukking, waartoe het volk des Heren in Spanje verwaardigd wordt. Het is op verzoek van vele Spaanse broeders en zusters, dat wij onze eigen gemeente en vele andere kerken in ons Vaderland, die de Gemeente van Rijswijk helpen bij haar „Spanje-werk”, de hartelijke groeten overbrengen van onze lijdende Spaanse mede christenen.

De druk en de moeiten zijn in de afgelopen maanden zeer toegenomen. Deze zomer werden opnieuw negen kerkjes gesloten en de hinderpalen bij de huwelijksluiting lijken vandaag onoverkomelijk. Broodroof en sociale achteruitzetting zijn aan de orde van de dag. En als een bijzondere verzoeking van de satan komt daar nu nog bij een grote verwarring in eigen gelederen en twist en tweedracht. Vooral de secten tieren er welig en allerlei verleidende geesten vormen een accuut gevaar voor de kleine en zwakke gemeenten. De Here geve, dat wij het gebed voor Spanje niet verzuimen, doch dat wij Hem zonder ophouden smeken om onze broeders en zusters in de verzoeking staande te houden.

En Hij make ons getrouw om te helpen voor zover dat mogelijk is en op onze weg ligt”.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk

VERSCHEENEN :

Brochure „ISRAËL EN DE DUIZEND JAREN VAN OPENBARING 20” Door Ds J. C. Janse te Zutphen

32 pagina's met omslag, royaal formaat. Prijs f 1.50.

Bestellingen uitsluitend per giro bij DRUKKERIJ STEENBERGEN - ZEIST Giro 233117

ADVERTENTIE-TARIEF :

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.

FAMILIEBERICHTEN :

Regelprijs 15 cent per m.M.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

Met 1 Oct. begon de tweede helft van de lopende jaargang van ons blad. We verzoeken onze abonné's hun abonnementsgeld f 5.— per halfjaar of f 10.— per jaar te willen overmaken op postrekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist met bijvermelding voor OPBOUW.

De incassokosten zijn tegenwoordig zo hoog, dat we vertrouwen dat onze abonné's aan ons verzoek zullen voldoen.

DE ADMINISTRATIE.